

Pregledni rad

UDK 821.163.4-053.2.09

Andrijana NIKOLIĆ (Spuž)

Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje

friendlyhand@t-com.me

DOBRO I LIJEPO U DJELIMA SLOBODANA ZORANA OBRADOVIĆA

Ovaj rad predstavlja presjek stvaralaštva za djecu crnogorskog pisca Slobodana Zorana Obradovića¹ i ujedno doprinosi korpusu crnogorske književnosti za djecu. Nijedno stvaralaštvo za odrasle nije podvrgnuto filtraciji kao ono koje je namijenjeno djeci. Književnost za djecu nosi u sebi prije svega dušu djeteta i da bi se neko profesionalno bavio pisanjem za djecu, mora imati u sebi jedno dijete iz čije će perspektive neumorno stvarati, s mišlju da književnost za djecu mora imati svoju razumljivost, prijemčivost i svakako angažovanost, jer osim što su najistancaniji kritičari, djeca su najvjernija čitalačka publika.

Ključne riječi: *dijete, fantastika, dobro, zlo, lijepo*

Problem je kod ljudi što često sve ostane samo na riječima
Slobodan Zoran Obradović, „Put za Dardel“, str. 136

Da bismo postavili granicu između književnosti za djecu i one za odrasle, nerijetko ćemo imati dilemu. Često su djela pisana za djecu postala omi-

---

¹ Slobodan Zoran Obradović rođen je u Beranama 1962. godine. Završio je Ekonomski fakultet u Podgorici 1984. godine. Objavio je knjige poezije i proze: „Korak po korak, san po san“ i „Neprilagođen“. Knjige poezije: „Tražim te“, „Jednom tako u vijeku biva (sonetni vijenac)“, „Malo slovo o životu“. Knjige proze: roman „Blago Milonjića“ i zajedničku knjigu priča sa Aleksandrom Obradovićem „Lim priča, čovjek zaboravlja“. Za djecu je objavio poezije: „Rasteš kao da te za uši vuku“ (2011), „Braco i Seka“ (2016), slikovnicu „Lovac Đole i trista čuda“ (prvi dio 2015. i drugi dio 2019), „Razbucani azbučnik“ (2016), „Kako se vole oni koje donose rođe“ (2018), drame „Sujevjerje“ (2017) i „Ljubav oslobađa“ (2019), te roman „Na putu za Dardel“ (2017). Radovi su mu nagrađivani i nalaze se u antologijama. Objavljivani su u brojnim časopisima. Priče su mu prevedene na engleski jezik. Osnivač je Udruženja stvaralaca „Stihom govorim“, pokrenuo je međunarodni konkurs za djecu pjesnike, učenike osnovnih škola „Kraljevstvo bijelih rada“. Član je Udruženja književnika Crne Gore i više književnih klubova u zemlji i inostranstvu. Živi i stvara u Bijelom Polju.

ljena kod odrasle čitalačke populacije, dok je štivo za odrasle teško postajalo omiljeno ili traženo kod dječijeg uzrasta. Roman za djecu „Na putu za Dardel“ (Obradović, 2017a) po riječima recenzenta Radoja Femića „u značajnoj mjeri proširuje horizont simbola uspostavljen njegovim ranije objavljenim knjigama. Centralna tema – život imaginarnog toponima *Dardela*, ostvaren je dijalogizacijom bogate tradicije fantastične književnosti i nosi sa sobom notu mistifikacije, i takav zvučni spreg samo dodatno ističe njegovu prirodu i simboliku, koja se tek minimalno vezuje za konkretni toponim“ (Obradović, 2017a: 139).

„Moramo u Dardel donijeti sunce“ jedna je od rečenica koja na početku romanesknog uvoda podsjeća na spasenje Zemlje ili onoga što je od nje ostalo. „Dardel je jezgro od pramenova, složenih poput mozaika. Sedam milijardi pramenova u Sferi. Svijetlio bi tako da su se zvijezde tu napajale svjetlošću. Sad se kao problem pojavljuje i to da zvijezde ne mogu da se napajaju sa Dardela“ (Obradović, 2017a: 6–7). Iako izmaštana, nadrealna priča ovoga romana, u suštini zvuči veoma uvjerljivo. Na samom početku autor postavlja dva oponentna binara: Istok i Zapad. Vladar Zapada, Imanuel, „izabran je voljom najvećih firmi zbog svojih zasluga na razvoju softvera koji su omogućili da ljudi ne moraju da uče“ (Obradović, 2017a: 7). U situaciji kada se ljudskim rodnom upravlja softverima, stiče se totalitarna kontrola, jer odsustvo uma kolektiva ne ograničava vladara da njime gospodari. I dok se na Zapadu ne uči jer se softverskim programima uspostavljaju dijagnoze i liječe ljudi, predaje u školama, odasvuda stiže bogatstvo, kolonije rude i hrane, kroz to vrijeme ljudi na Istoku izučavaju škole, sakupljaju drevna znanja i, začudo, bili su sretniji od ljudi sa Zapada. Njihova sreća se dokazivala u svakodnevnom druženju sa prijateljima i porodicom, u igri sa djecom, u razgovoru sa nastavnicima. Knjige su im služile za učenje i razonodu, a plata je „zavisila od toga koliko znaju“. Da bi se polovi izjednačili, Zapad je organizovao vojsku da „oslobode“ Istok. Ali da bi svaka priča imala svoju bajkovitost, ona mora da počiva na pričanju, a Istok je počivao na pričama o slobodi, o pravu na izbor i iako tehnološki nerazvijeniji, pružio je žestok otpor. Ovako završava treća priča romana, naslova „Sadašnjost“. Već u sljedećem naslovu kojim čitaocce vraća u prošlost, književnik Obradović otkriva sposobnost kombinovanja simbola i fantastike. U prošlom svijetu, tačnije u Berlinu, 1945. godine smjestio je težište i ishod budućih dešavanja o prethodno opisanim oponentima: Zapadu i Istoku. Planeta Dardel je izmišljena i služi kao sabirni centar „plamičaka i pramenja“, odnosno, na Dardelu obitavaju pramenovi ljudi od rođenja do smrti, a pri izdisaju glavni junaci romana Dima i Žorž „dekodiraju“ svjetlosne znakove izdišućeg pramena:

„Sjećam se Ane iz poljskog grada Krakov: Pričala je o krpenoj lutki, zbog koje je plakala jer će da izgori u krematorijumu – tako joj je rekao jedan pokvareni čuvar, čije ime nije umjela jasno da izgovori“ (Obradović, 2017a: 16).

„Zemlja je gorjela od eksplozija, a Dardel je tonuo u mrak i tišinu“ (Obradović, 2017a: 16).

Uporednim opisom života dviju planeta, Zemlje i Dardela, pisac nije proširio moć mašte, koliko je filozofski ocijenio da nijesmo tek fizička bića, jer se suština našeg opstanka svodi na energiju. Pišući o dekodiranju nekih „pramenova“ fiktivnom je liku omogućio i navodni susret sa pramenom Nikole Tesle.

„Ja sam Nikola Tesla, svjetlost me je vodila, svjetlost me je i ispratila – svjetlost iz očiju moje drugarice, golubice u sobi njujorškog hotela... svjetlost je u osnovi svega, naša svrha i smisao. Iz svjetlosti u svjetlost“ (Obradović, 2017a: 68).

Baveći se različitošću ljudi i njihovih zanimanja, književnik opisuje te razlike kroz energiju pojedinačnih pramenova. Dok je pramenje umjetnika i književnika toplo i vatreno, sposobno da pomjera granice i oslobađa čovječanstvo od okova, pramenje filozofa se pozivalo na oslobađanje čovjeka od predrasuda, nazivajući slobodu „spontanom nužnošću“. U toj nužnoj spontanosti čovjek jeste humano biće ako je određeno svojim dobrim djelima, prije svega onim što misli i govori. Ponukan da iz lične perspektive kroz fiktivni lik progovori o mnogim životnim pitanjima, autor pribjegava polifoniji i otklonu od naratora, pa se u nekim momentima čini da je narator presudio u korist književnika. Ovakav postupak daje nam za pravo da osujetimo književnika, dok je naratorov čitav jezički sistem autoreferencijalan. Zato se na nekim mjestima u romanu osjeća paradoks, vješto skriven u iluziji, kao pojava koja nije pojedinačni slučaj. Gotovo u svakoj rečenici u kojoj piše o svijetu i čovjeku i razumijevanju pojava oko nas, književnik koristi pravo autoreferencijalnosti koju prevodimo pod vlastitu fikcionalnost i filozofiranje. Posebno se to odnosi na ono što Lodge naziva „kratki spoj“, a značenjem se poklapa s naratološkim pojmom metalepse (Bagić, 2012: 195), koju Krešimir Bagić definiše kao „postupak prekoračenja granice između dvaju svjetova – književnog i izvanknjiževnog, onog o kojem pričamo i onog u kojem pričamo“. U čitavom romanu imamo nekoliko vremenskih odrednica koje književniku služe da bi objasnio semantiku pričanja, ali i suštinu čovjekovog minoresa u makrokosmičkom prostranstvu. Uvođenjem planete Dardel koja u ovom romanu ima funkciju ogledala, za svaki život na Zemlji, književnik se značajno približio motivima postmoderne književnosti, jer se u ogledalu projiciraju fiktivni odrazi. Svaka smrt čovjeka na Zemlji prouzrokuje epizodu umiranja jednog pramena na Dardelu, kojega u trenucima gašenja prati „dešifrovanje“ prošloga života sa

kratkom oporukom. Dardel je potreban da bi sijao, jer dok ima života na Zemlji, na Dardelu gori svjetlost pramenja. Nestankom života na Zemlji i Dardel bi utonuo u mrak i zato je opstanak Dardela kroz temporalne dimenzije u funkciji opstanka života čovjeka i svih živih bića koja sa nama dijele ovozemaljski život.

Engleski teoretičar, David Lodge (Lodge, 1988) navodi nekoliko postupaka postmodernističkog književnog postupka koji se daju izdvojiti i kod Obradovića: protivrječnost (poništanje jednog iskaza drugim), permutacija (kada u djelu postoji nekoliko narativnih tokova, čitaocu se nudi izbor narativnog toka), prekinuti redosljed (kada se tekst „kida“ manjim umecima teksta ili se ubacuju djelovi objašnjenja ili komentara), slučajnost (kada se logika suočava sa apsurdom u kombinovanju fragmenata teksta), prekomjernost („začinjenost“ teksta stilskim figurama – metaforom, metonimijom i poređenjem koje će iznjedriti parodiju), te kratak spoj (uvođenje autora u djelo, čime se miješaju fikcija i stvarnost). Na fonu ovih tvrdnji možemo dati presjek neobičnog romana „Put za Dardel“ koji je više prilagođen starijem čitalačkom uzrastu, od 17 godina i naviše, nego uzrastu do 17 godina, s obzirom na to da emotivna zrelost mlađih naraštaja nije dostigla potreban nivo razumijevanja, dok bi se isti najbolje očitovao kod odraslih srednje dobi, s obzirom na proživljeno životno iskustvo i razumijevanje filozofije. Čitavo djelo protkano je filozofskim mislima koje su odraz autorovog snažnog doživljenog životnog iskustva i konceptualnog okvira u kojem se stvaraju životne definicije. Koristeći se bajkovitim uvodom u kojem se uvijek susrijećemo sa Dobrim i Zlim, očekujući pobjedu Dobra, književnik je svoje djelo podredio vraćanju u prošlost u kojoj je ključ svih dešavanja sadašnjice, a time i budućnosti. Koristeći se pričom o Zlu (rat) koje je svemoćno i guta ljudski rod, stvorio je djelo životnih poruka koje u sebi nose misao i tvrdnju da će čovječanstvo spasiti dobro i mudrost pojedinaca, jer u situacijama ratnih dešavanja, čovjek je u otklonu od društvenosocijalnog bića i kao takav nije pojedinac, nego nažalost većina. Rijetki će uspjeti da prepoznaju ljubav tamo gdje je rat ostavio ožiljak (Major Berjuzov i Stela), dok će Zlo (vojska) bez mnogo razmišljanja ubiti dječaka koji je zbog rata ostao siročić i u momentu odsustva razuma podignuće pušku ka vojsci i ispaliti sudbonosni, prvi i zadnji metak. Obradović je dao jasnu poruku da život nastane i nestane u trenu, a da su tek pojedinci oni koji u svojim iskoracima trasiraju kasnije promjene, jer vjera u dobro ne prestaje ni u najtežim životnim okolnostima. Žrtve će biti spomenici živima, a živi će ih poštovati u onim civilizacijama u kojima se dobro može osjetiti i u najmanjoj mjeri. Od početka neobične, fantastične priče ovog romanesknog djela čitalac će se suočavati sa svjetlošću kojom je obasjana planeta Dardel i čija svjetlost zavisi od dobra na planeti Zemlji. U različitim temporalnim i narativnim to-

kovima susrijećemo se sa pričama pojedinaca i njihovim sudbinama u ratu zahvaćenom Berlinu.

Dajući nam individualne epizode svojih junaka Obradović je dozvolio svojevrsnu autoreferencijalnost u samom tekstu kojom je referisao na prolaznost života, slao poruke o totalitarnim i demokratskim društvima, upućivao na učenje i usavršavanje, kao na jedini ispravni put kojim se može doći do željenog, ne zapostavljajući ulogu čovjekove slobode, njene tragike i ironije i nadasve oblikujući zamišljeni idealni poredak. Njegova autoreferencijalnost se tumači kao ontotekst, odnosno izražavanje sebe samoga u metatekstualnim fragmentima (Oraić-Tolić i Žmegač, 1993: 135–146). Ne pominjući eksplicitno nacije stradalnika u ratu, doveo je ih na ravan likova čuvenog djela „Klanica 5“ Kurta Wonegata koji je umiranje u ratu doveo na nivo apsurdna i bizarnosti. Jer, tamo gdje nestaje logika, tu prestaje moć razuma, a bez moći racionalnog život je sveden na nultu tačku. U vremeplovu iz budućnosti u prošlost čovjek je „seciran“ u raznim životnim situacijama u kojima se iz čovjeka iznjedri ono najbolje ili najgore. Moć Andrićeve priče i pričanja je dokaz da je i Obradović kao dijete bio pod uticajem priča koje su prele neobjašnjivu magiju oko njegovog djetinjstva i koje su djelovale u angažovanom pozitivnom svijetlu epistemološkog, ontološkog i antropološkog, kojima on kao čovjek i kao pisac pribjegava u svojim životnim putovanjima.

Slobodan Zoran Obradović okušao se i kao dramski pisac i pisac slikovnica za najmlađe. Nevelika drama „Sujevjerje“ (Obradović, 2017b), sastavljena iz tri čina, humorističan je prikaz tinejdžera, njihovih šala i dosjetki koje se odnose na uvriježene priče o sujevjerju, odnosno motivskim podsticajima kada se između realnog i onorealnog (ne)pronalazi optimum.

Drama „Ljubav oslobađa“ (Obradović, 2019a) namijenjena je djeci do 17 godina s osnovnom porukom o nedostatku komunikacije među vršnjacima i posljedicama vršnjačkog nasilja. Sastavljena iz tri čina sa epilogom ova drama sublimira književnikove preokupacije prema fantastičnim motivima koji su zastupljeni uvođenjem robota koji se predstavlja kao Mi-rko Pla-vi i koji koristi strujni štitič za odbranu od nasilja, u prvom redu verbalnog. Obradović je ovim podstaknuo na razmišljanje čitalačku publiku s jasnom namjerom da sami uvide granice i odluče o ispravnosti svojih postupaka. Povodom objavljivanja ove drame izjavio je:

„Glavni junak ove drame je robot, napravljen tako da isprovocira sadašnju dječiju maštu, ali i da predvidi budućnost, odnosno ono što će desiti kada roboti budu tako savršeni, da mogu i da osjećaju. Kroz robota sam htio da pokažem koliko zapravo samoća može biti pogubna za čovjeka, jer se taj robot nalazi u ulozi dječaka koji nema druga, ni prijatelja, ja sam njega iskoristio da napravim scenario iz kojeg se jasno vidi koliko je važno drugarstvo, odnosno

škola. Želio sam i da pokažem da škola nije samo pohod na nauku i po znanje, već da je škola i otvaranje srca, duše i svog svijeta za drugove i prijatelje. Tako da mi se čini da sam napravio jednu zanimljivu i duhovitu priču, koja će prije svega da nasmije mališane, a biće tu i ljubavnih zgoda i nezgoda i za dječake iz njegovog okruženja, ali i za samog robota.“²

Iako je opisom i slogovanim govorom jasno naznačio različitost robota od ljudske vrste, književnik je dao najljepši opis nastanka robota za kojega jedna od junakinja ove nevelike drame kaže da je on „rezultat ljubavi i znanja dobrog čovjeka iz našega grada“. S porukom da ljubav oslobađa i ruši granice, književnik je ovu dramu posvetio svima koji vjeruju u ljubav, ali i onima koji ne vjeruju, aludirajući da se ljubav mora osjetiti da bi se u nju vjerovalo. Obje drame mogu se odgledati na YouTube kanalu.³

Svoj bogati opus književnosti za djecu Obradović je upotpunio i slikovnicama. Slikovnica „Razbacani azbučnik“ (Obradović, 2016b) namijenjena je najmlađima u lakšem savladavanju učenja slova. Bogato ilustrovana i obogaćena stihovima na ćirilici uz korištenje ekavske i ijekavske jezičke varijante, prilagodljiva je uzrastu djece koja se tek opismenjavaju. Sugerišući na naslov „razbacani“, ovaj azbučnik počinje od slova P i kroz stihotvorenje ostalih slova azbuke završava na slovu Dž.

LJ U prirodi su najveći smor!
Sve bi da znaju i sve ih čudi.
Kad ih je više – zovu se hor.
Bijeli, crni i žuti su – LJ _ _ _.

Slikovnica „Lovac Đole i trista čuda“ prvi dio (Obradović, 2015) opisuje zgrade dječaka Đoleta u staroj šumi i njegov susret sa „čudnom zvjerkom“. Nakon dvoboja sa Kopcem slijedi nevjerovatan obrt kroz ribolovačku priču. Istoimena slikovnica, ali drugi dio (Obradović, 2019b), bogato opremljena i ilustrovana kao i prvi dio, u stihovima opisuje tri zgrade lovca Đoleta, dječaka od nekih 7 do 8 godina koji će maštom proputovati Afriku, odletjeti u prostranstva svemira, imati susret sa zmajem i konačno se „prizemljiti“ u zavičaju. Izuzetnim ilustracijama stiže se utisak da ispred sebe imamo animiranu projekciju, preslikanu na papir, pa je uživanje time veće, posebno za djecu koja ne umiju da čitaju, jer uspjelim likovnim rješenjima dijete može da priča svoju priču uz praćenje ilustracija i dodatno razvija maštu i moć govora. Sve

² Iz intervjua objavljenog na <http://www.radiobijelopolje.me/index.php/bijelo-polje/17173-drama-ljubav-oslobada-bice-pretocena-u-pozorisnu-predstavu-video>

³ <https://www.youtube.com/watch?v=KZJrPZUmPn8>

<https://www.youtube.com/watch?v=2U3OyqQoE4w>

navedeno ide u prilog činjenici da se književnik bavio ne samo psihologijom najmlađih, već i načinom kako ih podstaknuti da se samorazvijaju u pravcu čitanja i pričanja, razvijajući horizonte maštovitosti.

Nema djeteta koje nije sanjalo o dalekim putovanjima, zamišljalo sebe u različitim situacijama opasnim po život, jahalo divlje mustange, bježalo pred vukovima ili letjelo svojim zamišljenim svjetovima. Kao vrstan poznavalac dječijeg svijeta, Obradović je umjesto štampanog impresuma isti dopisao ručno, kako bi djeci ukazao posebnu pažnju, jer vrijednost njegovom djelu doprinose i imena mladih ilustratora saradnika, osnovaca, koji su svojim crtežima obogatili slikovnicu zgoda i nezgoda nespretnog malog lovca koji se uvijek snalazi u škakljivim situacijama, projektovanih u vlastitoj mašti. Posebnost doživljaja ovih slikovnica jeste činjenica da je prvi dio ekranizovan na YouTube kanalu.⁴

U svom stihovanom prvijencu „Rasteš kao da te za uši vuku“ (Obradović, 2011) književnik je nagovijestio tematskomotivski opus kojim će obilježiti svoje stvaralaštvo za najmlađe.

SAVJET

Nastoj da budeš od sebe bolji,
Ne moraš da si drugima po volji.
Lijepo je da budeš jak,
Još ljepše ako si dobar đak.

Ne moraš svima baš da se sviđiš
Takav si – kakav si, nemoj da se stidiš!
Osmjehom kada dragima zračiš,
Nisi ni svjestan koliko im značiš!

Jednom si samo zaista mali,
Zato se igraj – vrijeme ne žali:
Na smijeh, na radost, na igre nove
I sanjaj samo šarene snove!

Sve to radi sa društvom – skupa,
Kada si sam i igra je glupa
Pa kada život k starosti vam krene,
Bićete djeca uz uspomene...

---

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=nozl5QHklWk>

„Braco i Seka“ (Obradović, 2016a) je zbirka sastavljena iz šezdeset i pet veselih pjesama koje raznovrsnim temama vraćaju u djetinjstvo i bezbrižnost koju smo uživali kao djeca. Istančanih osjećanja za dječije želje, književnik piše i pjeva, stihovima edukuje i poručuje, ne udaljavajući se od centralnih pokretačkih motiva: ljubav, porodica, učenje i poštovanje. Posvećena različitim uzrastima djece, od doba kada se pjesme pjevuje kao uspavanke do predškolskog i školskog doba, ova zbirka posjeduje magijsku moć prijemčivosti kod svih koji pročitaju pjesme. Pojedine pjesme su sročene sistemom stihovanih upita na različita dječija pitanja i nedoumice. Zbirka „Seka i Braco“ baštini ljepotu dječije mašte i djetetovih naivnih nadmudrivanja i razmišljanja. Skoro da nema teme koja nije zastupljena, a tiče se odrastanja. Iz stihova izlijeću šareni leptiri i ptice, niče cvijeće i drveće, olistavaju krošnje mašte, a metaforičnost i poređenja uz onomatopejske riječi djeluju i emotivno i ekspresivno, dok se didaktičnost svakog stiha mjeri barometrom visoke odmjerenosti koja ne dozvoljava da se pređu granice mašte, a da se opet ostvari vaspitna suština izrečenog. Stihovi kojima se obratio čitaocima, književnik poručuje:

Želim da kažem, maleni svijete,
I ja sam nekad bio dijete!
Malo sam samo porastao viši,
U igrama nekim mnogo sam tiši...
Hoću sa vama da se družim
I pjesmu kao ruku želim da pružim.

Recenzent zbirke Rade M. Knežević je primijetio da je „osobnost ove knjige u jednostavnosti pjesničkog kazivanja, adekvatnosti izraza, ali i spontanosti i nenametljivosti osjećanja“ (Obradović, 2016: 79–80).

„Kako se vole oni koje donose rode“ (Obradović, 2018) pjesnička je zbirka za koju je recenzent, profesor Radoje Femić, napisao da je „nastala na iskustvu moderne poezije za djecu“ i tematizovana Obradovićevim konstantama idealnog života: porodica i škola. Podijeljena u pet ciklusa: „Počnimo od početka“, „Obojimo škole smijehom“, „Kiš, miš, trk, brk i zagonetka, pa iz početka“, „Zabranjeno za one koji ne umiju ljubav da shvate i da razumiju“ i „Pustite me da mudrujem“ i sastavljena iz pedeset i dvije pjesme, zbirka nosi bogatstvo poruka, stihomozgalica, zagonetki i odgonetki, pouka i poruka, utičući na pravilan razvoj kognitivnih funkcija najmlađih naraštaja.

Skakući, poleti, u osmjeh pretvori!
Raduj se – tako se sa tugom bori!
Pjevaj, galami, ljubi i voli!
Jednom se raste – briga Te boli. (I, jednom se raste)

Neke pjesme zastupljene u ovoj zbirci („Veseli oglas“, „Robot u školi“), tematikom i naslovom kao da su bile namijenjene njegovoj drami „Ljubav oslobađa“, jer se tekstualno i likovima nadovezuju na pomenutu dramu. Slobodan Zoran Obradović spada u pisce koji nesebično poklanjaju sebe kroz svoja djela, te se njegov udio ličnog osjeća iza svakog napisanog stiha. On, književnik kao lirski subjekat prisutan je u većini pjesama, te je kao takav nosilac i raspoloženja i osjećanja kojima pjesma obiluje. Emocijama gradi svijet djeteta u kojem riječima i mislima podržava svako dijete bezgranično na putu odrastanja. Bilo da pjeva o ljubomori ili dječjim zadjevicama, nestašlucima, simpatijama, on maštovito slaže pjesničke slike, uobličava predmetnosti u svijetu dječje vizure, a ritmom i unutrašnjom akustičnošću dočarava sjećanja svakog pojedinca na dane djetinjstva, kada su pjesme i bajke otvarale vrata dalekih svjetova. Kako unutrašnju kompoziciju lirske umjetničke pjesme karakteriše motivska struktura: motiv-uvod, odnosno tema pjesme; razvijanje teme i emotivni zaključak uz poruku, sve pjesme iz opusa pjesama za djecu Slobodana Zorana Obradovića ispratile su ovu tročlanu motivsku strukturu izražavajući osjećajnost u sadejstvu sa svim strukturnim elementima, od jezika do ritma. Pjesnik – lirski subjekat je podjednako okrenut sebi i djetetu kojem se obraća, jer on pjeva o svijetu kojeg je ne jednom doživio (lično djetinjstvo, djetinjstvo svoga djeteta, djetinjstvo unučeta), pa je njegova lirika u nekim porukama okrenuta svijetu sa isticanjem težnje za potrebama djece. Iako su predmetnosti u pjesmi jasno naznačene, Obradović je pisac koji djeluje sugestivno, plijeneći pažnju najmlađih, ali i starijih koji čitaju najmlađima. Ova zapažanja istakao je recenzent Radoje Femić, koji je napisao da se ovom zbirkom „svjedoči neprolazna svježina djetinjstva, koja se opire i najdobronamjernijem zatomljavanju“.

Najnovijom zbirkom poezije „Dobro i zlo“ (Obradović, 2020) postignut je „najviši stvaralački stepen lirske organizovanosti ideja i slika predmetne dastosti“, istakla je recenzetkinja prof. dr Sofija Kalezić u pogovoru ove zbirke (Obradović, 2020: 103). Zbirka je natopljena tematskom odrednicom gorčine u slici zavičaja, Bijeloga Polja, u kojem je koncentrovana ljubav dječčaka, mladića i najposlije zrelog muškarca koji ostaje vjeran rodnoj grudi. Iako afirmisan dječji pisac, Obradović se dokazao kao pjesnik dobra, a u ovoj zbirci i kao pjesnik koji prepoznaje zlo u nemaštini, sudbini pečalbara u svakoj ispruženoj ruci koja traži pomoć. „Dobro i zlo“ predstavlja „odu svakodnevnoj ljubavi“, napisao

je recenzent Radoje Femić i zato je ova zbirka od osamdeset i osam pjesama nastavak pjesničke imaginacije imanentnog poetičkog svijeta ovoga darovitog pisca koji uči sve generacije iskonskim vrijednostima u kojima se baštine porodica, sloga, dobrota i ljubav prema bližnjem i svome rodnom kraju.

ZAKLJUČAK

U svojoj monografiji „Istorija crnogorske književnosti za djecu i omladinu“⁵ prof. dr Sofija Kalezić je navela da književnost za djecu i mlade u Crnoj Gori nije u dovoljnoj mjeri proučena i sistematizovana sa književnoistorijskog i književnoteorijskog stanovišta, pa su sporadični tekstovi o crnogorskim stvaracima za djecu još uvijek u fazi prikupljanja i selekcije, kao što je od prijeke potrebe da svjetlost dana ugleda i monografsko izdanje izbora crnogorskih pisaca za djecu sa reprezentativnim tekstovima iz njihovih djela. U svakom slučaju, pisanje za djecu zahtijeva posvećenost emotivnoj i intelektualnoj zrelosti djeteta, kao i uvažavanje angažovanosti književnosti koja bi trebalo da razvija djetetovu maštu i samopouzdanje, jer bez samopouzdanja nijedno dijete neće imati hrabrosti da se otisne u svijet mašte, makar do granica empirijskog u kojima će se negdje na drvetu praviti skrivena kućica ili će se daleko od očiju radoznalih oponašati glasovi i vježbati pokreti omiljenih junaka. Žanrovski raznovrstan Obradovićev opus književnosti za djecu vrijedan je pažnje, jer je cilj da bude edukativan i vaspitan, humorističan i maštovit, ne odstupa od didaktičnosti, čak ni onda kada se bavi fantastikom i egzistencijalnom filozofijom. Svojim djelom ponudio je crnogorskoj i široj javnosti jedan novi način čitanja, razmišljanja, ali i gledanja na YouTube⁶ kanalu, Facebook stranicama⁷ što je dovoljna činjenica da se razvojem tehnologije razvija svijest i sposobnost djece da istu koriste, a na piscima je da prate postojeće trendove i da im se prilagođavaju.

„jednom se raste – briga te boli“

---

⁵ Sofija Kalezić, „Istorija crnogorske književnosti za djecu i omladinu“, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, 2018, str. 137.

⁶ https://www.youtube.com/watch?v=_L7PST4iWr8 (Sunčana bajka)

⁷ <https://www.facebook.com/KBRBP/>

<https://www.facebook.com/groups/264782973563756/>

LITERATURA

- Bagić, K. (2012). *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kalezić, S. (2018). *Istorija crnogorske književnosti za decu i omladinu*. Cetinje: Fakultet za crnogorski jezik i književnost.
- Lodge, D. (1988). *Načini modernog pisanja: metafora, metonimija i tipologija moderne književnosti*. Zagreb: Globus – Stvarnost.
- Obradović, S. Z. (2020). *Dobro i zlo*. Bijelo Polje: NVO „Stihom govorim“.
- Obradović, S. Z. (2019a). *Ljubav oslobađa*. Bijelo Polje: Centar za djelatnost kulture „Vojislav Bulatović Strunjo“ i NVO „Stihom govorim“.
- Obradović, S. Z. (2019b). *Lovac Đole i trista čuda, drugi dio*. Bijelo Polje: NVO „Stihom govorim“.
- Obradović, S. Z. (2018). *Kako se vole oni koje donose rode*. Bijelo Polje: JU Centar za djelatnosti kulture „Vojislav Bulatović Strunjo“ i NVO „Stihom govorim“.
- Obradović, S. Z. (2017a). *Na putu za Dardel*. Bijelo Polje: NVO „Stihom govorim“.
- Obradović, S. Z. (2017b). *Sujevjerje* (pozorišni komad za djecu u tri čina sa epilogom), Bijelo Polje: NVO „Stihom govorim“ i JU Centar za kulturu „Vojislav Bulatović Strunjo“.
- Obradović, S. Z. (2016a). *Braco i Seka*. Bijelo Polje: NVO „Stihom govorim“.
- Obradović, S. Z. (2016b). *Razbacani azbučnik* (ekavica i ijekavica). Loznica: UG „Reč i delo“, suizdavač „Biblioteka Vukovog zavičaja“.
- Obradović, S. Z. (2015). *Lovac Đole i trista čuda, drugi dio*. Bijelo Polje: NVO „Stihom govorim“.
- Obradović, S. Z. (2011). *Rasteš kao da te za uši vuku*. Bijelo Polje: PC-LAB.
- Oraić-Tolić, D. i Žmegač, V. (1993). „Autoreferencijalnost kao metatekst i kao ontotekst“. U: *Intertekstualnost & autoreferencijalnost*. Zagreb: Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- <http://www.radiobijelopolje.me/index.php/bijelo-polje/17173-drama-ljubav-oslobada-bice-pretocena-u-pozorisnu-predstavu-video>
- <https://www.youtube.com/watch?v=nozl5QHklWk>
- https://www.facebook.com/Raste%C5%A1-ka-da-te-za-u%C5%A1i-vuku-239636082736376/?__tn__=%2Cd%2CP-R&eid=ARBCDBQncdYYqahsl7azpipzKj3R-02k6S1v53hman8B01ZivNzNKJmjeCB2LaisuYvEYE-cb6AVM1kR
- <http://www.kraljevstvobijelihrada.stihomgovorim.me/konkurs2018.html>
- <https://www.facebook.com/KBRBP/>
- <https://www.facebook.com/groups/264782973563756/>

- <https://www.youtube.com/watch?v=KZJrPZUmPn8>
- <https://www.youtube.com/watch?v=2U3OyqQoE4w>
- www.stihomgovorim.me

Andrijana NIKOLIĆ

CHILDREN'S LITERATURE BY SLOBODAN ZORAN OBRADOVIĆ

This paper brings an overview of literary works for children by the Montenegrin writer Slobodan Zoran Obradović, contributing to the corpus of Montenegrin children's literature. No literary creation for adults is subjected to the same filtration as the works intended for children. Children's literature carries the soul of a child and in order for someone to write professionally for children they must have an inner child from whose perspective they will tirelessly create, with the premise that children's literature must have its intelligibility, receptivity and commitment, because in addition to being the most sophisticated critics, children are the most loyal readership.

Key words: *children, fantastic literature, good, evil*